

Ministerie van Economische Zaken
en Klimaat

> Retouradres Postbus 20401 2500 EK Den Haag

De Voorzitter van de Tweede Kamer
der Staten-Generaal
Prinses Irenestraat 6
2595 BD DEN HAAG

**Directoraat-generaal
Economie en Digitalisering**

Bezoekadres
Bezuidenhoutseweg 73
2594 AC Den Haag

Postadres
Postbus 20401
2500 EK Den Haag

Overheidsidentificatienr
00000001003214369000
T 070 379 8911 (algemeen)
F 070 378 6011 (algemeen)
www.rijksoverheid.nl/ezk

Datum 22 maart 2024
Betreft Beantwoording Kamervragen over de verhuizing.nl-domein

Ons kenmerk
DGED-DE/ 46017541

Uw kenmerk
2024Z01500

Geachte Voorzitter,

Hierbij zend ik u, mede namens de staatssecretaris Koninkrijksrelaties en Digitalisering, de antwoorden op de vragen van de leden Kathmann (GroenLinks-PvdA), Six Dijkstra (Nieuw Sociaal Contract) en Sneller (D66) over de verhuizing van het .nl.domein, ingezonden 31 januari 2024.

M.A.M. Adriaansens
Minister van Economische Zaken en Klimaat

2024Z01500

Ons kenmerk
DGED / 46017541

1

Bent u bekend met het bericht van Stichting Internet Domeinregistratie Nederland (SIDN) dat zij van plan is om in de komende twee jaar haar volledige ICT-omgeving, waarbinnen het .nl-domein beheerd wordt, over te dragen aan Amazon Web Services (AWS)?

Antwoord

Ja, ik heb hier kennis van genomen.

2

Heeft u contact gehad met het SIDN over dit besluit? Zo ja, welk standpunt heeft u richting de organisatie uitgedragen?

Antwoord

Het Ministerie van Economische Zaken en Klimaat (EZK) is door Stichting Internet Domeinregistratie Nederland (SIDN) niet schriftelijk geïnformeerd over of geraadpleegd bij de besluitvorming. Het onderzoek heeft SIDN in het najaar van 2023 kort ter sprake gebracht in een breder overleg tussen SIDN en EZK. SIDN heeft toen aangegeven dat zij toekomstige (cloud)oplossingen voor haar domeinregistratiedienst heeft onderzocht. Op basis van dit onderzoek heeft SIDN een voorkeur voor Amazon Web Services (AWS). SIDN gaf aan dit een lastige keuze te vinden, maar alles overwegende op deze voorkeur uit te komen. Na deze mondelinge toelichting is mijn ministerie niet nader geïnformeerd door SIDN.

Na de plaatsing van het bericht eind januari hebben EZK en SIDN frequent contact gehad, zowel op ambtelijk als politiek niveau. Zo heb ik zelf, samen met de staatssecretaris Koninkrijksrelaties en Digitalisering, een gesprek gevoerd met de bestuurders van SIDN, waarin ik mijn zorgen geuit heb over dit voorgenomen besluit en het gebrek aan draagvlak onder de stakeholders. Ik heb SIDN daarbij gewezen op het convenant¹ tussen SIDN en EZK, waarin mijn ministerie afspraken heeft gemaakt met SIDN over borging van de continuïteit van de dienstverlening, de binding met Nederland en het belang van goede betrokkenheid van de stakeholders van SIDN.

Op basis van de gesprekken met en informatie van SIDN constateer ik dat van een daadwerkelijke verhuizing nog geen sprake is, maar dat SIDN toewerkt naar een situatie waarin deze verhuizing in 2025 mogelijk is. Afsproken is dat SIDN op dit moment geen onomkeerbare stappen zal zetten. De verhuizing is dus nog geen voldongen feit. Vanuit die context heb ik SIDN gevraagd om haar belanghebbenden uit de internetgemeenschap, waaronder de Rijksoverheid, veel nauwer te betrekken in de overwegingen die achter dit voorgenomen besluit liggen en inzage te geven waarom er naar het oordeel van SIDN binnen Nederland of de EU geen vergelijkbare alternatieven beschikbaar zijn. Dit alles maakt dat ik op dit moment nog geen definitief standpunt kan innemen over de voorgenomen

¹ <https://www.rijksoverheid.nl/documenten/rapporten/2022/11/23/bijlage-2-convenant-ezk>

verhuizing. Ik zal in Q2 de Tweede Kamer nader informeren als diverse onderzoeken en nadere gesprekken over deze casus hebben plaatsgevonden.

Voorts heb ik SIDN gewezen op het feit dat de activiteiten van SIDN onder diverse wetten en regels vallen, waaronder de Wet beveiliging netwerk- en informatiesystemen (Wbni) en de Algemene Verordening Gegevensbescherming (AVG). Op basis van de Wbni zal Rijksinspectie Digitale Infrastructuur (RDI) als toezichthouder beoordelen of de verhuizing risico's oplevert voor de veiligheid, integriteit en continuïteit van het .nl domein, en in hoeverre deze risico's door SIDN (kunnen) worden gemitigeerd door bestaande of aanvullende maatregelen.

Op grond van de AVG geldt dat SIDN een Data Protection Impact Assessment (DPIA) en Data Transfer Impact Assessment (DTIA) moet laten uitvoeren voorafgaand aan de voorgenomen migratie naar AWS. Hiermee zullen ook alle risico's en mitigerende maatregelen voor de privacy in kaart gebracht moeten worden. De verhuizing kan slechts plaatsvinden nadat deze processen zijn afgerond en SIDN ook op dit gebied voldoet aan haar zorgplicht. SIDN heeft aangegeven dit traject in voorbereiding te hebben.

Daarnaast ben ik met SIDN overeengekomen dat ik met betrokkenheid van de internetgemeenschap, een quickscan zal uitvoeren. Het doel is een beter beeld te krijgen of er geen Nederlands of Europees alternatief beschikbaar is dat kan voldoen aan de eisen van SIDN voor haar domeinregistratiesysteem, en wat het zou vergen om deze lacune te vullen. De quickscan zal daarmee niet exclusief op SIDN gericht zijn, maar we nemen deze casus wel nadrukkelijk mee, juist omdat ik, vanuit de eisen die partijen zoals SIDN stellen, wil weten wat het aanbod in Nederland en de EU is in vergelijking met de Amerikaanse partijen.

3

Deelt u de mening dat het .nl-domein een essentieel onderdeel is van de digitale infrastructuur van Nederland?

Antwoord

Ja, de dienstverlening van SIDN vormt een essentieel onderdeel van de digitale infrastructuur van Nederland. Er zijn meerdere instrumenten die gericht zijn op het borgen van de beschikbaarheid en veiligheid van de dienstverlening van SIDN. Ten eerste is SIDN als aanbieder van *Domain Name Server* (DNS)-diensten en register van topleveldomeinnamen, een aanbieder van een essentiële dienst als bedoeld in de Wbni. Daarom zijn de in die wet opgenomen verplichtingen en het daarin ook geregelde toezicht op de naleving daarvan op SIDN van toepassing. De Wbni strekt in hoofdzaak tot implementatie van de Europese Netwerk- en Informatiebeveiligingsrichtlijn (NIB-richtlijn). De verplichtingen op grond van de Wbni betreffen onder meer het nemen van passende en evenredige technische en organisatorische maatregelen om de risico's voor de beveiliging van netwerk- en informatiesystemen te beheersen. SIDN heeft op basis van de Wbni een zorgplicht. De RDI toetst als toezichthouder doorlopend op de naleving van de zorgplicht en kan, als dat niet gebeurt, ook handhavend optreden. Uiteraard zal SIDN ook tijdens en na de eventuele verhuizing moeten blijven voldoen aan de Wbni. Ten tweede is SIDN op grond van het nationale vitaalbeleid als aanbieder

van DNS-diensten en beheerder van een register van topleveldomeinnamen aangemerkt als vitale aanbieder. Ten derde heeft EZK met SIDN een convenant afgesloten dat de relatie met Nederland waarborgt en voorziet in afspraken over continuïteit.

Overigens heeft SIDN aangegeven niet het voornemen te hebben om het gehele .nl-domein in de cloud te plaatsen, maar alleen het domeinregistratiesysteem. Registratie van een .nl-domein beslaat twee systemen: Het domeinregistratiesysteem en het domeinnaamsysteem.

Het domeinregistratiesysteem is de administratie van wie welke domeinnaam heeft. Dit domeinregistratiesysteem bevat de volgende gegevens: van wie welke domeinnaam is, welke service provider verantwoordelijk is en naar welke *name servers* verwezen moet worden. De *name server* zorgt voor de koppeling van de domeinnaam aan de IP-adressen. Het domeinnaamsysteem vertaalt de domeinnamen, die we dagelijks gebruiken, zoals overheid.nl, naar de IP-adressen van de internetdiensten (het telefoonboek van het internet).

SIDN heeft aangegeven dat het domeinnaamsysteem geen onderdeel is van de migratie naar AWS. Eventuele uitval van het domeinregistratiesysteem heeft niet direct gevolgen voor de bereikbaarheid van bestaande .nl domeinnamen en de daaraan verbonden diensten.

4

Deelt u de mening dat de verhuizing van het .nl-domein zorgt voor een onwenselijke afhankelijkheid van de Verenigde Staten?

Antwoord

Verhuizing van het domeinregistratiesysteem van SIDN zou een bepaalde afhankelijkheid van AWS creëren. Het kabinet wil zogenaamde risicovolle strategische afhankelijkheden mitigeren. Niet iedere afhankelijkheid is een risico; zo vormen wederzijdse afhankelijkheden de hoeksteen van het mondiale handelssysteem, waardoor specialisatie kan optreden, innovatie wordt gestimuleerd, producten toegankelijk blijven, wetenschappelijke kennis circuleert en onze welvaart en koopkracht toeneemt.²

Voor de specifieke casus van de voorgenomen verhuizing van het domeinregistratiesysteem van SIDN wordt door het kabinet nader bezien in hoeverre de voorgenomen verhuizing risico's oplevert voor onze digitale open strategische autonomie. SIDN zal vanuit haar zorgplicht moeten documenteren en beoordelen in hoeverre de verhuizing risico's oplevert voor onze publieke belangen zoals veiligheid van gegevens en de continuïteit van de dienstverlening van SIDN. En zo ja, in hoeverre deze risico's (kunnen) worden gemitigeerd door bestaande of aanvullende maatregelen en wat dit betekent voor de voorgenomen verhuizing. Toezichthouders waaronder de RDI, zullen toetsen of aan alle wet- en regelgeving

² Zie nader onder meer de Kamerbrief Kabinetsaanpak strategische afhankelijkheid van 12 mei 2023 en de Kamerbrief aanbidding Agenda Digitale Open Strategische Autonomie van 17 oktober 2023.

is voldaan. Ik vind het daarnaast van belang dat SIDN meeweegt welke Nederlandse (of Europese) alternatieven voorhanden zijn. Zie ook het antwoord op vraag 2.

5

Hebben de hostingprovider en de Amerikaanse overheid toegang tot de gegevens in de AWS-cloud? Onder welke voorwaarden hebben zij toegang?

Antwoord

SIDN heeft aangegeven dat de servers die zij voornemens zijn te gebruiken van AWS gevestigd zijn binnen de EU en dat de Europese wet- en regelgeving onverkort van toepassing zal zijn. Daarnaast heeft SIDN gemeld dat de data versleuteld verwerkt, getransporteerd en opgeslagen zal worden. Versleuteling is een voorbeeld van een technische maatregel waar de RDI naar kijkt bij aanbieders van essentiële diensten, in haar rol als toezichthouder. SIDN gaf daarnaast aan dat zowel de hostingprovider als de Amerikaanse overheid geen toegang hebben tot gegevens die in het registratiesysteem worden verwerkt of opgeslagen.

Wel kunnen de data op basis van de US Cloud Act, Amerikaanse wetgeving met extraterritoriale werking, opgeëist worden. Deze wetgeving maakt het onder andere mogelijk dat Amerikaanse federale rechtshandhaving bij uitzondering, na goedkeuring via een huiszoekingsbevel van een Amerikaanse rechter, toegang kunnen eisen tot gegevens indien die zijn opgeslagen of worden verwerkt bij Amerikaanse bedrijven of Europese leveranciers onder Amerikaanse jurisdictie. Er zijn meer landen die dergelijke wetgeving en bijbehorende verplichtingen hebben.

De DPIA, die nog moet worden afgerond, zal de risico's en mitigerende maatregelen in kaart moeten brengen. Dit is een voorwaarde om de verhuizing te laten plaatsvinden. De Autoriteit Persoonsgegevens houdt toezicht op naleving van de AVG, daaronder valt ook het goed uitvoeren van een DPIA. Primair ligt de verantwoordelijkheid bij de organisatie zelf, in deze casus SIDN, om een DPIA en DTIA uit te voeren. AP ziet uiteindelijk er op toe dat de SIDN de DPIA en DTIA goed uitvoert. Als uit deze DPIA en DTIA blijkt dat er hoge restrisico's zijn, dan moet de SIDN naar de AP gaan voor verdere bespreking over die risico's.

6

Is het voldoende mogelijk om toezicht te houden en zo nodig aanpassingen ten goede van de veiligheid door te voeren als het .nl-domeinbeheer bij een Amerikaans bedrijf ligt?

Antwoord

Zowel de activiteiten van SIDN als die van AWS vallen onder de Europese wetgeving en het daarin geregelde toezicht.

Net als voor elke andere aanbieder van een essentiële dienst geldt vanuit de Wbni voor SIDN de wettelijke verplichting om evenredige technische en organisatorische maatregelen te nemen om de risico's voor de beveiliging van hun netwerk- en informatiesystemen te beheersen, de zogenaamde zorgplicht. De maatregelen moeten zorgen voor een niveau van beveiliging dat is afgestemd op

de risico's die zich voordoen. Ook moeten aanbieders van essentiële diensten, passende maatregelen nemen om incidenten die de beveiliging van de netwerk- en informatiesystemen aantasten, te voorkomen en gevolgen te beperken teneinde de continuïteit van de dienst te waarborgen.

De RDI houdt toezicht op de naleving van de zorgplicht door SIDN en heeft, zo nodig, verschillende instrumenten tot zijn beschikking om naleving van de zorgplicht af te dwingen, zoals het vorderen van informatie, opleggen van een verplichting tot een beveiligingsaudit en het opleggen van bestuurlijke boetes.

Op basis van de Wbni zijn genoemde verplichtingen én toezicht op de naleving daarvan door de RDI ook van toepassing op digitale dienstverleners, zoals verleners van cloudcomputingdiensten. Zij hebben dus ook een zorgplicht in bovenbedoelde zin met betrekking tot de beveiliging van hun netwerk- en informatiesystemen. Wel is het zo dat de Wbni alleen van toepassing is op digitale dienstverleners die gelet op de NIB-richtlijn onder de jurisdictie van Nederland vallen. Op basis van de NIB-richtlijn wordt een verlener van cloudcomputerdiensten geacht te vallen onder de jurisdictie van de lidstaat waar hij zijn hoofdvestiging heeft. De rechtspersoon van AWS in de Europese Unie is in Luxemburg gevestigd en valt daarmee onder het (toezicht)regime van Luxemburg. Toezichthouders als bedoeld in de NIB-richtlijn in de EU kunnen elkaar bijstand verlenen en samenwerken.

7

Kunt u met volle zekerheid zeggen dat alle registratiegegevens en .nl-domeinen, van nationale websites tot emailadressen, afgeschermd en veilig zijn bij een Amerikaans bedrijf? Hoe komt u tot die conclusie? Welke risico's ziet u?

Antwoord

Nee, volle zekerheid kan nooit worden gegeven, ongeacht welke leverancier gebruikt wordt en waar deze vandaan komt. De risico's moeten beheersbaar zijn. Op dit moment heeft de RDI, mede gegeven de fase waarin het voornemen tot verhuizing zit, van SIDN nog te weinig informatie verkregen om te kunnen concluderen over de risico's voor de systemen als gevolg van het voorgenomen besluit. Zie hiervoor ook de beantwoording van vraag 6. Voor wat betreft vragen rond privacyaspecten geldt dat de genoemde DPIA en DTIA nog moeten worden afgerond alvorens hierover een oordeel kan worden gegeven. Zie ook het antwoord op vraag 2.

8

Vindt u het acceptabel dat SIDN, die sinds 2018 geldt als een 'aanbieder van essentiële diensten' haar systeembeheer naar een Amerikaanse aanbieder verplaatst?

Antwoord

Zoals eerder aangegeven ben ik verrast over het voorgenomen besluit en baart deze stap mij ook zorgen. De verhuizing is echter nog geen voldongen feit. Ik heb deze zorgen in een gesprek met de bestuurders van SIDN ook kenbaar gemaakt en heb aangegeven dat SIDN eerst nog diverse stappen in het proces moet doorlopen voordat gezegd kan worden of dit besluit gerechtvaardigd is. Zie verder

het antwoord op vraag 2. Overigens zoals in vraag 3 heeft SIDN aangegeven niet het voornemen te hebben om het gehele .nl-domein in de cloud te plaatsen, maar alleen het domeinregistratiesysteem.

9

Past het overhevelen van het .nl-domeinbeheer naar een Amerikaanse cloud binnen het Nederlandse en Europese beleid rondom strategische autonomie?

Antwoord

Op 17 oktober 2023 is de Tweede Kamer geïnformeerd over de agenda digitale open strategische autonomie (DOSA)³. Deze agenda bouwt voort op het bredere kabinetsbeleid rond open strategische autonomie⁴ en de aanpak strategische afhankelijkheden⁵.

Het kabinet hecht grote waarde aan een internationale rechtsorde waarin handel en investeringen vrijelijk hun weg vinden. Wederzijdse afhankelijkheden vormen de ruggengraat van het open handelssysteem en de internationale samenwerking waar Nederland en de EU veel profijt van hebben en die ons een sterkere geopolitieke positie opleveren. Tegelijkertijd kan een vorm van overheidsingrijpen nodig zijn, bijvoorbeeld indien strategische afhankelijkheden hoge risico's met zich meebrengen.

In de agenda DOSA staat de probleemanalyse en beleidsinzet (zie antwoord bij vraag 13) op de beleidsprioriteit cloud geschetst. Zoals staat aangegeven in deze agenda wordt de Europese markt gedomineerd door enkele Amerikaanse partijen.

In algemene zin is het overhevelen van activiteiten naar een cloudleverancier van buiten de EU niet strijdig met het beleid rond (digitale) open strategische autonomie. Tegelijkertijd is het belangrijk om te kijken naar in hoeverre dit risico's oplevert, in hoeverre deze risico's (kunnen) worden gemitigeerd door huidig instrumentarium of aanvullend instrumentarium en wat de mogelijkheid tot substitutie is.

In aanvulling hierop is in de Agenda DOSA al een breder onderzoek voorzien waarin mitigerende maatregelen voor de vermindering van cloudafhankelijkheid van Nederland worden verkend.

10

Wat zijn de gevolgen voor Nederland en al haar belangrijke digitale diensten die in het .nl-domein staan als het register gecompromitteerd raakt? Wat betekent dit in het slechtste geval voor Nederland en welke regie houden de overheid en internetdiensten over hun eigen .nl-adres?

Antwoord

³ Kamerstuk 36259-21

⁴ Kamerstuk 35982-9

⁵ Kamerstuk 30821-181

SIDN heeft aangegeven dat het domeinregistratiesysteem in beheer blijft van de stichting. Onbevoegde wijzigingen in het domeinregistratiesysteem kunnen, zowel nu als in de toekomst, grote gevolgen hebben voor de aan de domeinnaam verbonden diensten. Om het risico op dergelijke wijzigingen te mitigeren worden maatregelen genomen. SIDN geeft aan dat de veelheid aan mitigerende maatregelen die AWS treft juist een van de redenen is om voor die partij te kiezen. Wat de gevolgen van de migratie zijn voor privacy moet o.a. nog blijken uit de nog uit te voeren DPIA.

11

Heeft het Agentschap Telecom als verantwoordelijk toezichthouder gereageerd op de ICT-strategie waarin de verhuizing naar AWS besloten is? Zo ja, kunt u deze reactie of zienswijze delen?

Antwoord

Omdat de RDI (voorheen Agentschap Telecom) niet vooraf geïnformeerd is over het voorgenomen besluit van SIDN om te migreren naar AWS en nog meer informatie van SIDN nodig heeft over deze voorgenomen migratie, heeft de RDI op dit moment geen inhoudelijke reactie of zienswijze en kan ik die daarom niet delen. Zoals beschreven in vraag 6 toetst RDI binnen de kaders van de Wbni de veiligheid van het huidige domeinregistratiesysteem alsook toekomstige systemen zoals gebruik van AWS.

12

Hoe reageert u op de bewering van SIDN dat zij overstapt naar een Amerikaanse cloud omdat "er nog geen volwaardig Europees alternatief bestaat"?

Antwoord

In algemene zin kan gesteld worden dat er verschillende Nederlandse en Europese aanbieders van ICT- en clouddiensten zijn, die als "alternatief" zouden kunnen dienen. Of deze aanbieders een volledig en/of concurrerend aanbod voor de gevraagde dienstverlening kunnen leveren aan SIDN is iets waar het kabinet meer inzicht in wil krijgen middels een quickscan.

SIDN heeft aangegeven te werken aan een exit-strategie. Deze strategie is tweeledig. Het heeft zowel betrekking op het snel kunnen verhuizen in het geval van problemen of calamiteiten, als het kunnen migreren naar een Europese of Nederlandse cloudprovider als deze mogelijkheid zich aandient.

13

Welke maatregelen neemt Nederland om zo snel mogelijk te komen tot een betrouwbaar en publiek Europees cloudsysteem? Indien deze in ontwikkeling is, wanneer verwacht u dat deze in gebruik is?

Antwoord

Nederland zet in op Europese ontwikkeling van innovatieve clouddiensten en regulering van de markt. Op 15 oktober 2020 hebben de lidstaten van de

Europese Unie een verklaring⁶ ondertekend om samen te werken aan de uitrol van veerkrachtige en concurrerende cloudinfrastructuur en -diensten in heel Europa.

Het 'Important Project of Common European Interest on the next generation Cloud Infrastructure and Services' (IPCEI CIS) is een van de manieren waarop hier gevolg aan is gegeven, door het subsidiëren van een nieuwe generatie innovatieve, duurzame en veilige Europese cloudoplossingen. De Tweede Kamer is op 21 december 2023 over de IPCEI CIS geïnformeerd middels de beantwoording van vragen van de Kamer⁷ en een Kamerbrief⁸. De looptijd van deze projecten, inclusief de uitrolofase, is tot met 2028 en de totale subsidie bedraagt ruim 71 mln euro.

Daarnaast neemt Nederland deel aan de European Alliance for Industrial Data, Edge and Cloud, waarin overheden en bedrijven op Europees niveau samenwerken om de ontwikkeling en uitrol van nieuwe oplossingen te simuleren.⁹

Ook loopt het Gaia-X initiatief¹⁰, dat erop gericht is om een alternatief te ontwikkelen voor de deels gesloten ecosystemen van bestaande grote cloudspelers. Diverse Nederlandse bedrijven en organisaties zijn hierachter de drijvende kracht. Het kabinet steunt de ontwikkeling via een Nederlandse GAIA-X hub bij TNO en is vertegenwoordigd in de Governmental Advisory Board van het initiatief.

Naast de reeds bestaande Europese clouddiensten zullen deze initiatieven naar verwachting het cloudaanbod aanzienlijk vergroten.

Verder is er inmiddels wetgeving gericht op het beter laten functioneren van de digitale interne markt. Hierbij zijn de Dataverordening¹¹ en Digital Markets Act belangrijke kaders waarmee economische afhankelijkheid (en lock-in) van cloudaanbieders worden verminderd.

Volgens het kabinet dragen deze initiatieven samen bij aan het ontwikkelen van een Europees cloudsysteem met als ambitie om tot een volwaardig Europees aanbod te komen. Het is belangrijk om nader te bezien of deze acties zorgen voor het benodigde aanbod van clouddiensten voor toepassingen zoals het domeinregistratiesysteem van SIDN. De quickscan zal naar verwachting meer inzicht geven (zie antwoord vraag 2).

14

⁶ [Commission welcomes Member States' declaration on EU cloud federation | Shaping Europe's digital future \(europa.eu\)](https://european-council.europa.eu/media/en/press-areas/pages/Commission-welcomes-Member-States-declaration-on-EU-cloud-federation-Shaping-Europe's-digital-future-(europa.eu).aspx)

⁷ [Antwoord op vragen van de leden Six Dijkstra en Zeedijk over de Nederlandse deelname aan de IPCEI-regeling voor clouddiensten | Tweede Kamer der Staten-Generaal](#)

⁸ [Informatie- en communicatietechnologie \(ICT\) | Tweede Kamer der Staten-Generaal](#)

⁹ [European Alliance for Industrial Data, Edge and Cloud | Shaping Europe's digital future \(europa.eu\)](https://european-council.europa.eu/media/en/press-areas/pages/European-Alliance-for-Industrial-Data-Edge-and-Cloud-Shaping-Europe's-digital-future-(europa.eu).aspx)

¹⁰ [Home - Gaia-X: A Federated Secure Data Infrastructure](https://gaia-x.eu/home)

¹¹ [EUR-Lex - Official Journal of the European Union \(europa.eu\)](https://eur-lex.europa.eu/eli/reg/2023/2854/oj)

Op welke manier bent u betrokken bij dit besluit van SIDN en haar werkzaamheden? Welke rol neemt u als minister om deze essentiële digitale infrastructuur te onderhouden?

Antwoord

Sinds 1996 beheert en registreert de onafhankelijke stichting SIDN de domeinnamen binnen het .nl-domein. EZK heeft voor het eerst met SIDN een convenant afgesloten dat dateert uit 2008. Het convenant is in 2015 en 2022 geëvalueerd en herzien en met de Tweede Kamer gedeeld¹². Doel van het convenant is om waarborgen te krijgen op de stabiliteit en continuïteit van het .nl-domein. SIDN heeft tot nu toe gezorgd voor 100% beschikbaarheid van het .nl-domein.

In het convenant is onder andere afgesproken dat SIDN en het .nl-domein verbonden blijven met Nederland, waarbij SIDN zich ten doel blijft stellen het .nl-domein voor gebruikers in Nederland beschikbaar te houden. Daarnaast staat in het convenant dat SIDN haar belanghebbenden adequaat betreft bij besluiten. Dit laatste is onvoldoende gebeurd, omdat bijvoorbeeld zorgen van de Vereniging van Registrars nog niet geadresseerd waren voordat SIDN het besluit over de migratie naar AWS kenbaar maakte. Ik heb aan SIDN gevraagd zich aan het convenant te houden, door onder andere met de belanghebbenden dit voorgenomen besluit te bespreken en ben zoals hiervoor aangegeven zelf ook in overleg met SIDN.

De RDI houdt toezicht op de naleving van in de Wbni geregelde verplichtingen (zorgplicht, etc.) rustend op aanbieders van essentiële diensten in de sectoren energie en digitale infrastructuur waaronder digital dienstverleners, inclusief SIDN.

15

Wat is de rol van de coördinerend staatssecretaris voor Digitale Zaken bij het bewaken van de autonomie van het .nl-domein? Is deze rol voldoende om de autonomie te waarborgen? Zo niet, bent u alsnog bereid deze coördinerende rol te pakken?

Antwoord

Zoals eerder aangegeven hebben de minister van EZK en de staatssecretaris Koninkrijksrelaties en Digitalisering gezamenlijk met de bestuurders van SIDN gesproken. De Staatssecretaris Koninkrijksrelaties en Digitalisering heeft net als de minister van EZK aangegeven dat het voorgenomen besluit van SIDN nader onderzoek en een open discussie vereist zoals aangegeven in deze brief. In haar rol als coördinerend staatssecretaris voor Digitale Zaken staat de staatssecretaris in deze casus in contact met de minister van EZK en brengt zij richting en expertise in over waardengedreven digitalisering, onder meer in relatie tot het Rijkscloudbeleid. In haar rol draagt zij bij aan het bewaken van publieke waarden, waar digitale open strategische autonomie een basis vormt van een verantwoorde digitale transitie. De digitale overheid vereist continuïteit en voor de overheid is

¹² Kamerstuk - 26643-947

het essentieel dat het .nl-domein voor de dienstverlening voor de Nederlandse maatschappij altijd beschikbaar is. De minister van Economische Zaken en Klimaat en de staatssecretaris Koninkrijksrelaties en digitalisering zullen in gesprek gaan met een brede groep belangenbehartigers zoals bijvoorbeeld wetenschappers en inhoudelijke experts over de manier waarop digitale open strategische autonomie het beste kan worden geborgd voor vraagstukken rond o.a. cloudinfrastructuur en -diensten.

16

Welke alternatieve Nederlandse of Europese private cloudproviders zijn er en zou het .nl-domein ook bij deze ondergebracht kunnen worden?

Antwoord

Zoals aangegeven in het antwoord op vraag 2, ben ik met SIDN overeengekomen dat we met betrokkenheid van stakeholders een quickscan zullen uitvoeren om een beter beeld te krijgen of er geen vergelijkbaar Nederlands of Europees alternatief beschikbaar is die voldoet aan de eisen van SIDN voor haar domeinregistratiesysteem, en wat het zou vergen om deze lacune te vullen. De quickscan zal daarmee niet exclusief op SIDN gericht zijn, maar we nemen deze casus wel nadrukkelijk mee, juist omdat ik, vanuit de eisen die partijen zoals SIDN stellen, wil weten wat het aanbod in Nederland en de EU is in vergelijking met de Amerikaanse partijen.

17

Hoe kan het dat dé beheerder van het .nl-domein niet voldoende personeel aan kan trekken om haar systeem veilig binnen Nederland te beheren?

Antwoord

Waarom SIDN niet voldoende personeel kan aantrekken is bij EZK niet exact bekend. SIDN geeft aan dat het niet kunnen aantrekken van nieuw personeel is gerelateerd aan diverse factoren. Zo dateert het domeinregistratiesysteem dat nu nog in eigen beheer is, uit 2010 en geven opleidingen niet of nauwelijks meer scholing in het beheer van dergelijke systemen. De gevraagde kennis is zeer specifiek en niet eenvoudig vervangbaar bij ziekte, uitval of vertrek. SIDN is van mening dat dit risico's met zich meebrengt voor de continuïteit van de bedrijfsvoering. SIDN verwacht door meer gestandaardiseerde systemen te gebruiken en een deel van het systeem in de cloud te plaatsen, uit een grotere pool van IT-professionals te kunnen werven.

In algemene zin wordt de hele samenleving geraakt door tekorten op de arbeidsmarkt. Tekorten in de ICT spelen al decennia en zijn van toenemende en structurele aard. De grote vraag blijkt uit toenemende aantal vacatures in de ICT. In 2021 had 71% van de bedrijven in Nederland moeite om specialistische ICT-vacatures te vervullen. Met het huidige groeitempo van bijna 7% per jaar, is in 2030 één op de tien van de beroepsbevolking IT'er. Dat betekent dat de Nederlandse arbeidsmarkt moet toewerken naar 1 miljoen digitaal geschoolden in 2030.

18

Onder welke voorwaarden is het voor SIDN mogelijk om haar diensten in Nederland in beheer te houden? Welke maatregelen kunt u nemen om aan deze voorwaarden te voldoen?

Antwoord

SIDN heeft aangegeven dat zij te allen tijde haar diensten in Nederland in beheer houdt. Zie het antwoord op de vragen 2 en 3.

19

Welke instrumenten heeft u als minister om bij te sturen op de tarieven van de SIDN?

Antwoord

SIDN is een onafhankelijke stichting die zelf de basisprijzen stelt voor een .nl-domein. In 2024 vraagt SIDN voor een domeinnaam €4,15 per jaar. Dit is het bedrag dat registrars betalen aan SIDN voor haar dienstverlening. Ik heb geen bevoegdheid om bij te sturen op de tarieven.

20

Bent u bereid om als eindverantwoordelijke voor de digitale infrastructuur in Nederland in te grijpen en tot een plan te komen om het .nl-domein binnen Nederland te houden?

Antwoord

De verhuizing is nog geen voldongen feit en SIDN heeft toegezegd nu nog geen onomkeerbare stappen te zetten. Ik heb, i.s.m. de staatssecretaris Koninkrijksrelaties en Digitalisering diverse acties uitgezet om meer zicht te krijgen op de keuze van SIDN. Hieronder vat ik ze kort samen:

EZK is in het licht van het convenant in gesprek met SIDN over voorgenomen migratie van het domeinregistratiesysteem naar AWS. Daarin is vastgelegd dat dat SIDN duurzaam verbonden moet blijven met Nederland en SIDN haar stakeholders moet betrekken. In dat kader heb ik SIDN ook gevraagd om haar belanghebbenden uit de internetgemeenschap, waaronder de Rijksoverheid, veel nauwer te betrekken in de overwegingen achter dit voorgenomen besluit.

Ik ben met SIDN overeengekomen dat EZK met betrokkenheid van stakeholders een quickscan zal uitvoeren om een beter beeld te krijgen of er geen vergelijkbaar Nederlands of Europees alternatief beschikbaar is die voldoet aan de eisen van SIDN voor haar domeinregistratiesysteem, en wat het zou vergen om deze lacune te vullen. De quickscan zal daarmee niet exclusief op SIDN gericht zijn, maar we nemen deze casus wel nadrukkelijk mee, juist omdat ik, vanuit de eisen die partijen zoals SIDN stellen, wil weten wat het aanbod in Nederland en de EU is in vergelijking met de Amerikaanse partijen. Waar nodig zal ik nader bezien welke risico's er bestaan en welke mogelijkheden vervolgstappen er zijn om de digitale open strategische autonomie te bevorderen, en de continuïteit, integriteit en veiligheid van de dienstverlening te garanderen.

De RDI toetst op basis van de Wbni de beveiliging en continuïteit van de netwerk- en informatiesystemen van SIDN, zowel het huidige domeinregistratiesysteem als ook een toekomstig gebruik van AWS.

SIDN zal op basis van de AVG een Data Privacy Impact Assessment (DPIA) en Data Transfer Impact Assessment (DTIA) uitvoeren.

Ik zal samen met de staatssecretaris Koninkrijksrelaties en Digitalisering in gesprek gaan met een brede groep belangenbehartigers zoals bijvoorbeeld wetenschappers en inhoudelijke experts over de manier waarop digitale open strategische autonomie het beste kan worden geborgd voor vraagstukken rond o.a. cloudinfrastructuur en -diensten.

Al met al zijn er diverse acties genomen om het voorgenomen besluit van SIDN tegen het licht te houden en ik bekijk op basis daarvan wat nodig is. Het belang van een zorgvuldige afweging betekent dat het op dit moment te vroeg is om al conclusies te trekken. Op basis van de uitkomsten van deze acties zal ik de Kamer nader informeren, naar verwachting is dit in Q2.

21

Kunt u zo snel mogelijk met een eerste reactie komen, zo nodig apart van de volledige beantwoording van deze vragen?

Antwoord

Ja.

22

Wilt u deze vragen apart van elkaar beantwoorden?

Antwoord

Ja.